

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія стародавнього світу

для студентів

галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
спеціальність	014 Середня освіта
предметна спеціалізація	014.03 Середня освіта (Історія)
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Середня освіта (Історія)
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022 /2023
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Пуховець Дмитро Сергійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Пуховець Дмитро Сергійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

(Ставнюк В.В.)

(підпис)

Протокол № 11 від «30» червня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(Терес Н.В.)

(підпис)

«27» 08 2022 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів системного уявлення про становлення, розквіт та занепад цивілізацій Стародавнього світу та їх характерні риси.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси історії людства.
2. *Вміти* визначати характерні риси, які властиві для суспільного ладу, державного устрою й економічно-господарського комплексу цивілізацій Стародавнього світу.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Визначення місця і ролі Стародавнього світу в історії з точки зору різних концепцій історії людства. Розкриття стану джерельної бази з історії цивілізацій Стародавнього світу, аналіз основних груп джерел з їх історії. Визначення хронологічних меж історії Стародавнього Сходу та Античності та особливостей їх періодизації. Аналіз сутності та специфіки політичного, економічного, соціального, релігійного та культурного розвитку доби Стародавності. Висвітлення ментальних та культурних особливостей, а також світоглядних орієнтирів жителів цивілізацій Стародавнього Сходу та Античного греко-римського світу. Розкриття основних подій та процесів у історії Стародавнього світу. Ознайомлення з біографіями найвидатніших особистостей цих цивілізацій.

4. Завдання (навчальні цілі): розвиток практичних здібностей студентів щодо вміння аналізувати суспільну структуру і особливості державно-правового устрою цивілізацій Стародавнього світу, організацію в них виробничого процесу, їх культурний і духовний розвиток; усвідомленні повсякденного життя і ментальності населення, зв'язків давнини з сучасністю.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> основні факти та персоналії з історії цивілізацій Стародавнього Сходу	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування, контрольна робота з тем ЗМ1, реферат</i>	20
1.2.	<i>Знати</i> основні факти та персоналії з історії Античної греко-римської цивілізації	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування, контрольна робота з тем ЗМ2, реферат</i>	20
1.3.	<i>Знати</i> особливості культури та суспільства цивілізацій Стародавнього світу	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування, контрольна робота з тем ЗМ1-ЗМ2, реферат</i>	20
2.1	<i>Вміти</i> характеризувати специфіку розвитку суспільств Стародавнього світу в різних сферах	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>іспит</i>	20
2.2	<i>Вміти</i> визначати основні події та процеси з історії Стародавнього світу	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>іспит</i>	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (ОК 18.)	1.1	1.2	1.3.	2.1	2.2.
Програмні результати навчання					
ПРН 16. Знати історичну термінологію, основні концепції, й наукову періодизацію історичних процесів	+	+			
ПРН 18. Знати та розуміти історіографію для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.	+	+	+		
ПРН 22. Вміти орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками				+	+
ПРН 24. Характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1: РН 1.1., 1.3. — 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2: РН 1.2., 1.3.— 10 балів/ 6 балів*.
3. Самостійна робота ЗМ1 (реферат): РН 1.1., 1.3. – 10 балів/ 6 балів*.
4. Самостійна робота ЗМ1 (реферат): РН 1.2., 1.3. – 10 балів/ 6 балів*.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.1., 1.3. — 10 балів/ 6 балів*.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.2., 1.3. – 10 балів/ 6 балів*.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – іспит;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння характеризувати специфіку суспільств Стародавнього світу в різних сферах, вміння визначати основні події та процеси з історії Стародавнього світу (РН 2.1., 2.2.)
- форма проведення іспиту – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – 24 бали.

Необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до іспиту 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані під час модульного контролю), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (іспиту), а саме: за виконання запропонованих завдань.

(Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік індивідуальних завдань, питання та завдання підсумкового контролю (іспиту) див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 - 8, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 9 –17.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, виконання індивідуального завдання, усне опитування) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів)

Змістовий модуль 1 Історія Давнього Сходу			Змістовий модуль 2 Історія Античності			Іспит
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	
10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, модульних контрольних робіт, підсумкового контролю (іспиту).

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти **від 1 до 5 балів**. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1-2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання джерел і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Наприкінці кожного змістовного модуля вираховується **середній арифметичний бал**, який кожен зі студентів отримав за семінари відповідного модуля. Середній бал переводиться у модульні бали у відповідності до таблиці. За семінари кожного змістовного модуля студент може отримати **від 1 до 10 модульних балів**.

Таблиця переведення середнього арифметичного балу у модульні бали:

Середній бал за семінари	Модульний бал за семінари
4.7 – 5.0	10
4.3 – 4.6	9
3.9 – 4.2	8
3.5 – 3.8	7
3.1 – 3.4	6
2.8 – 3.0	5
2.4 – 2.7	4
2.0 – 2.3	3
1.5 – 1.9	2
Менше 1.5	1

Виконані індивідуальні завдання (реферати) студент подає викладачеві не пізніше ніж за тиждень до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно до 15 жовтня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно до 1 грудня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання (реферату):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 5-6 балів;
- реферат переважно компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише один окремий аспект теми 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті (орієнтовно середина вересня).

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, **Контрольна робота ЗМ1** (остання декада жовтня) і **Контрольна робота ЗМ2** (початок грудня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій формі. Завдання містить 5 тестових запитань з варіантами відповіді та теоретичне питання. Кожна правильна відповідь на тестове питання оцінюється у **1 бал**, теоретичне питання оцінюється від **0 до 5 балів**. Критерії оцінки **теоретичного питання:**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 5 балів;
- тема розкрита, але неповно 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 2 бали;
- продемонстровані лише фрагментарні знання 1 бал.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1-3

Бали, які отримані студентом на іспиті, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи). Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Змістовний модуль 1. Історія Давнього Сходу				
1	Тема 1. Вступ до курсу. Давня Месопотамія	5	-	3
2	Тема 2. Вавилонське суспільство за «Кодексом Законів Хаммурапі»	-	6	8
3	Тема 3. Давній Єгипет	4	-	3
4	Тема 4. Давньоєгипетське суспільство в його літературних пам'ятках	-	6	8
5	Тема 5. Давній Іран	3	-	3
6	Тема 6. Давня Індія	4	-	3
7	Тема 7. Давній Китай	4	-	3
8	Тема 8. Людина, суспільство, держава в “Луньюй” Конфуція	-	3	7
9	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	-	1	-
Змістовний модуль 2. Історія Античності				
10	Тема 9. Давня Греція у III тис. до Р.Х. – VI ст. до Р.Х.	3	-	3
11	Тема 10. Спартанський поліс у VII-V ст. до Р.Х. за античними джерелами.	-	4	8
12	Тема 11. Давня Греція у V ст. до Р.Х.	3	-	3
13	Тема 12. Афіський поліс у VII-V ст. до Р.Х. за античними джерелами.	-	5	8
14	Тема 13. Греція доби кризи поліса	3	-	3
15	Тема 14. Рим царської доби	-	4	8
16	Тема 15. Рим доби ранньої республіки та Пунічні війни.	3	-	3
17	Тема 16. Рим в епоху громадянських воєн.	4	-	3
18.	Тема 17. Рим доби імперії.	4	-	3
19	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2</i>	-	1	-
	ВСЬОГО	40	30	80

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – **40 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота - **80 год.**

9. Рекомендовані джерела¹

Основні:

1. Балух В.О. Історія Античної цивілізації: У 3-х т. – Т.2. Стародавня Греція: підручник. – Чернівці, 2007.
2. Балух В.О. Історія Античної цивілізації: У 3-х т. – Т.2. Стародавній Рим: підручник. – Чернівці, 2008.
3. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу: Вид. 3-тє. Київ, 2006.
4. Ставнюк В.В. Історія Давньої Греції. – Чернівці, 2022.
5. The Cambridge Ancient History. – In 14 Vol. – Cambridge University Press, 1970-2005.
6. Finkel I., Seymour M. Babylon. Oxford University Press, 2009.
7. Grimal N. A History of Ancient Egypt. – Wiley, 1994.
8. Loewe, M., Shaughnessy E. The Cambridge History of Ancient China: From the Origins of Civilization to 221 BC. - Cambridge University Press, 1999.
9. Sasson J., The Civilizations of the Ancient Near East. – New York, 1995.
10. Van de Mieroop M. History of the Ancient Near East: 3000-323 B.C. – Blackwell Publishers, 2003

Додаткові:

1. Жданович О.П. Аріанство в епоху Константина Великого. – К.: Інститут історії НАН України, 2009. – 222 с.
2. Ісіченко І. Загальна Церковна історія. – Харків: Акта, 2006. – 602 с.
3. Мозговий І. Неаплотонізм і патристика, або Світло у присмерках великої цивілізації. – Суми, 2009. – 471 с.
4. Пащенко В. І, Пащенко Н. І. Антична література.– К.: Либідь, 2001.
5. Ставнюк В.В. Становлення афінського поліса. К., 2006.
6. Baines, J.; Málek, J. Cultural Atlas of Ancient Egypt. - Checkmark Books, 2000.
7. Cambridge History of Iran. - In 8 vols. – Cambridge University Press, 1968–1991.
8. Forsythe, G. A critical history of early Rome - University of California Press, 2005
9. Gernet, J. A History of Chinese Civilization – Cambridge University Press, 1996.
10. Joannès, F. The Age of Empires: Mesopotamia in the First Millennium BC. - Edinburgh University Press, 2004.
11. Keaveney, A. Rome and the unification of Italy – Bristol Phoenix, 2005
12. Kinzl, K (ed.). A companion to the Classical Greek world. – Blackwell, 2006.
13. Martin, T. Ancient Greece: From Prehistoric to Hellenistic Times - Yale University Press, 2013
14. Ogden, D. (ed.). A Companion to Greek Religion. – Blackwell, 2007.
15. Postgate, J. Early Mesopotamia: Society and Economy at the Dawn of History. – Routledge, 1992
16. Redford, D. B. (ed.). The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt. – Oxford University Press, 2001
17. Rhodes, P. A history of the Classical Greek world: 478–323 BC. – Blackwell, 2006.
18. Rosenstein, N.; Morstein-Marx, R. (eds.). A companion to the Roman Republic. – Blackwell, 2006
19. Smith, V. The Oxford History of India. - Wentworth Press, 2016.
20. Woolf, G. Rome: An Empire's Story. - Oxford University Press, 2012.

¹ Враховуючи специфіку викладання дисципліни «Історія стародавнього світу», яка передбачає вивчення студентами проблем всесвітньої історії, рекомендовано опрацювання українських і зарубіжних (іншомовних) джерел та історіографії.